

PM Rotel VI (Dnr KS 2018/743)

Vissa kirurgiska ingrepp i könsorganen (DS 2018:11)

Remiss från Socialdepartementet

Remisstid den 21 juni 2018

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Åsa Lindhagen anför följande.

Ärendet

Regeringen tillsatte 2017 en utredning som fick i uppdrag att ta fram ett beredningsunderlag med ett förslag till en ny lag om medicinsk könskorrigering. Avsikten är att nuvarande lag (1972:119) om fastställande av könstillhörighet i vissa fall ska ersättas av två nya lagar. En ny lag som avser ändring av det kön som är registrerat i folkbokföringen är under framtagande och följande promemoria föreslår en ny lag som avser vissa kirurgiska ingrepp i könsorganen. Enligt förslagen ska den nya lagen tillämpas när en persons kropp och könsidentitet inte överensstämmer. Lagen kommer att omfatta personer med könsdysfori och vissa personer med medfödda avvikelser i könsutvecklingen. Det föreslås bli möjligt även för personer som inte har fyllt 18 år att genomgå kirurgiska ingrepp, om det finns synnerliga skäl.

Socialdepartementet har remitterat promemorian till Stockholms stad för yttrande.

Remissen i sin helhet finns att läsa på [regeringens hemsida](#).

Beredning

Ärendet har remitterats till Stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret är positivt till utredningen, som bedöms bidra till att ge personer vars kropp och könsidentitet inte överensstämmer en lagstadgad möjlighet att få den vård som de har behov av. Kontoret anser att det är positivt att förslagen tar sin utgångspunkt i principen om barnets bästa, som ger barnet ett medinflytande som ökar i takt med barnets ökade ålder och mognad.

Mina synpunkter

Rätten att få vara sig själv är grundläggande. Unga med könsdysfori uppger dock i större utsträckning än andra unga att de upplever otrygghet, saknar emotionellt stöd och känner en brist på tillit till andra människor, vilket bidrar till såväl fysisk som psykisk ohälsa. Därför välkomnar jag utredningen och dess förslag som tydliggör möjligheten för personer med könsdysfori att kunna få den vård de behöver för att

känna att deras kropp och könsidentitet stämmer överens. Förslagen ger bättre förutsättningar för en god hälsa för personer med könsdysfori.

Att utredningen öppnar upp för att unga under 18 år ska kunna få vård som de inte tidigare hade tillgång till är en förstärkning av ungas rätt att få vara sig själva. Jag instämmer med utredningens förslag om att kirurgiska ingrepp ska kunna genomföras om det finns synnerliga skäl och att barnets bästa då ska vara avgörande för beslutet. I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Stockholm den 14 juni 2018

ÅSA LINDHAGEN

Bilaga

Remissen i sammanfattning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Remissammanställning

Ärendet

Regeringen tillsatte 2017 en utredning som fick i uppdrag att ta fram ett beredningsunderlag med ett förslag till en ny lag om medicinsk könskorrigering. Avsikten är att nuvarande lag (1972:119) om fastställande av könstillhörighet i vissa fall ska ersättas av två nya lagar, en som avser ändring av det kön som är registrerat i folkbokföringen och en som avser vissa kirurgiska ingrepp i könsorganen. För närvarande pågår ett arbete inom Regeringskansliet med att ta fram ett förslag beträffande förutsättningarna för ändring av det kön som finns registrerat i folkbokföringen, vilket kommer att remitteras i särskild ordning.

Könsdysfori är ett psykiskt lidande eller en försämrad förmåga att fungera i vardagen som orsakas av att könsidentiteten inte stämmer överens med det i folkbokföringen registrerade könet. Målet med den vård som ges vid könsdysfori är att individen ska kunna leva i enlighet med sin könsidentitet, och därför syftar vården till att anpassa kroppen till könsidentiteten, för att minska könsdysforin och det lidande som den innebär.

Syftet med den nya lagen är att den ska ge personer med könsdysfori och medfödda avvikelser i könsutvecklingen en lagstadgad och tydlig möjlighet att få den vård som de har behov av. Syftet med lagen är alltså inte att begränsa rätten till vård eller göra det svårare än det är i dag att få denna vård.

Författningsförslag

Lagens tillämpningsområde

Det nya förslaget till lag om vissa kirurgiska ingrepp i könsorganen innehåller bestämmelser om kirurgiska ingrepp i könsorganen och avlägsnande av könskörtlar, som syftar till att göra så att en persons kropp stämmer överens med personens könsidentitet.

Förutsättningar för kirurgiska ingrepp

Enligt förslagen ska den nya lagen tillämpas när en persons kropp och könsidentitet inte överensstämmer. Lagen kommer att omfatta personer med könsdysfori och vissa personer med medfödda avvikelser i könsutvecklingen. Förutsättningar för att få genomföra de kirurgiska ingreppen i könsorganen föreslås bli att personen upplever att kroppen inte överensstämmer med könsidentiteten och personen måste antas komma att leva i samma könsidentitet även i framtiden.

Som huvudregel ska en person ha fyllt 18 år för att få göra ingreppen. Om en person som har fyllt 18 år nekas att göra ingreppen, ska frågan skyndsamt underställas Socialstyrelsens prövning. Det föreslås bli möjligt även för personer som inte har fyllt 18 år att genomgå kirurgiska ingrepp, om det finns synnerliga skäl. Den som är under 18 år och vill genomgå kirurgiska ingrepp ska ansöka om detta hos Socialstyrelsen. Ingreppen får endast utföras efter Socialstyrelsens tillstånd.

Avser en ansökan ett barn som har fyllt 15 år görs ansökan av barnet själv. Ingreppen får inte utföras utan barnets samtycke. Vid beslut om tillstånd till sådana ingrepp ska barnets bästa vara avgörande. Socialstyrelsens beslut ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Vidare föreslås vissa följdändringar i bland annat steriliseringslagen (1975:580) och offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Den nya lagen och övriga lag- och förordningsändringar föreslås träda i kraft den 1 juli 2019.

Barnets bästa ska vara avgörande vid beslut om kirurgiska ingrepp i könsorganen

Det är en grundläggande princip att barnets bästa särskilt ska beaktas när hälso- och sjukvård ges till barn. För barn över 15 år finns det anledning att särskilt överväga hur barnets stigande ålder och utveckling medför att större hänsyn ska tas till barnets synpunkter och åsikter. Utredningen föreslår därför inte något absolut krav på vårdnadshavarnas samtycke till ingrepp på den som har fyllt 15 år. I stället bör avvägningarna mellan vårdnadshavarnas respektive den unges vilja ske enligt de allmänna principer som kommer till uttryck i svensk lagstiftning – att barn har rätt till inflytande som ökar i takt med barnets ökade ålder och mognad, och som med tiden övergår till ett medbestämmande eller i vissa fall ett självbestämmande.

Kostnadsmässiga konsekvenser

Den föreslagna lagen bedöms inte medföra någon betydande ökning av antalet personer som kan genomgå underlivskirurgi, eftersom den föreslagna lagens tillämpningsområde i stort sett kommer att motsvara könstillhörighetslagens. När det gäller personer som inte har fyllt 18 år så har antalet personer som söker vård för könsdysfori däremot ökat markant under senare år. Utredningen fastslår dock att det inte har varit möjligt att beräkna hur många av dessa som kommer att komma ifråga för underlivskirurgi med stöd av den nya lagen. Utredningen bedömer att förslagen bör leda till en viss kostnadsminskning för Socialstyrelsen och bedömer att förslagen inte kommer att leda till någon ökad måltillströmning till de allmänna förvaltningsdomstolarna.

Beredning

Ärendet har remitterats till Stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 24 maj 2018 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret är positiv till utredningen som bedöms bidra till att ge personer med könsdysfori och medfödda avvikelser i könsutvecklingen en lagstadgad möjlighet att få den vård som de har behov av. Samhället har genomgått stora förändringar bl.a. vad gäller synen på könsidentitet, sexuell läggning och föräldraskap senaste åren. Förslagen ligger i linje med kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet där *4.3 Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering* och *4.4 Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention*.

Lagens tillämpningsområde och förutsättningar för kirurgiska ingrepp

Stadsledningskontoret är positiv till utredningens förslag att det ska vara möjligt för personer som inte har fyllt 18 år att genomgå underlivskirurgi vid könsdysfori. När det gäller barn och unga som inte har fyllt 18 år innebär den nya lagen att de ges tillgång till vård som de inte tidigare kunnat få vilket stadsledningskontoret i likhet med utredningen bedömer stärker barn

och ungas rättigheter att leva i enlighet med sin könsidentitet. Stadsledningskontoret ser däremot att det kan finnas ett behov av att ytterligare forskningsstöd kring framförallt barn och unga med könsdysfori. Under de senaste åren har det skett en stor ökning av könsidentitetsutredningar för barn. Där flickor med autismspektrumdiagnoser är starkt överrepresenterade (26 procent jämfört med 2,5 procent i befolkningen i övrigt). Statistiken visar också att 80 procent av de barn som ifrågasätter sin könsidentitet innan puberteten kommer att vilja stanna i sitt tillskrivna kön senare i livet, medan bara 20 procent står fast vid att de vill göra en transition från ett kön till ett annat. Vad detta beror på bör finnas med i beredningen av gällande lagförslag.

Barnets bästa ska vara avgörande vid beslut om kirurgiska ingrepp i könsorganen

Det är positivt att förslagen tar sin utgångspunkt i principen om barnets bästa som ger barnet ett medinflytande som ökar i takt med barnets ökade ålder och mognad.

Stadsledningskontoret instämmer i att det inte går att ange någon bestämd åldersgräns för när barn bör ha ett avgörande inflytande, utan en bedömning får göras i varje enskilt fall.

Bedömningen av barnets s.k. beslutskompetens är beroende av frågans komplexitet, situationens karaktär samt varje barns individuella förutsättningar.